

JUBILEUMSÅR FÖR
JÄMSTÄLLDHETEN?

14 LÅT PANDEMIN
BLI EN
VÄNDPUNKT

2 USA OCH CO.
BLOCKAR
JÄMSTÄLLDHETEN

16 KAMERUN
- RESOLUTION
1325 ÄR
LIVSAVGÖRANDE

Nº #2-3 — Juli 2020

SVERIGES FEMINISTISKA TIDNING OM SÄKERHETSPOLITIK

fred & frihet

TEMA: JUBILEUMSÅR FÖR JÄMSTÄLLDHETEN?

01 ORD FRÅN
REDAKTÖREN

02 *Utmaningar för jämställdheten*

06 *Vad är 1325 och Pekingplattformen?*

07 *Stör ej: Ny policy skapas*

08 *IKFF-sektioner omvandlar ord till handling*

10 *Offer, hjätte, aktivist*

12 PLOCKSIDAN

13 *Vi jobbar på*

15 HALLÅ DÄR

16 *Låt pandemin bli en vändpunkt*

20 LOKALA
KRETSAR

IKFF

FRED & FRIHET är utgiven av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF. IKFF är en internationell fredsorganisation som arbetar för kvinnors deltagande i fredsprocesser och för nedrustning. Fred&Frihet är religiöst och partipolitiskt obunden.

Bli medlem på www.ikff.se
Bankgiro 5491-7166
Swish 1234760674

IKFF, Norrtullsgatan 45,
113 45 Stockholm

Tel 08-702 98 10

E-post info@ikff.se

FÖLJ OSS!

Twitter: [@ikff_sverige](https://twitter.com/ikff_sverige)
facebook.com/ikffsweden
Instagram: [ikff_sverige](https://www.instagram.com/ikff_sverige)

MEDARBETARE/SKRIBENTER
Gabriella Irsten, Louise Ricknert, Jennifer Råsten, Marie Sjöberg, Tove Ivergård, Elin, Liss, IKFF Kamerun, Annika Skogar

ANSVARIG UTGIVARE
Elin Liss

REDAKTÖR
Victoria Frisk Garcia

GRAFISK FORM
Pernilla Lundmark

OMSLAGSFOTO
UN Photo / Clay Banks. Bilden är från kvinnokonferensen i Peking 1995.

TRYCK Danagård Litho

Vad väntar runt hörnet?

På internet cirkulerar en rolig bild på en hajfågel med texten »coming june 2020«. Detta mycket märkvärdiga domedagsår som inleddes med protester i Hong-Kong, en oroväckande upptrappning mellan Iran och USA, skogsbränder i Australien, ett förrådiskt virus, en revolution som kräver slutet på den strukturella rasismen och polisens övervåld, »lösningen« på Palmemordet.

2020 skulle också vara ett jubileumsår för jämställdheten. Pekingplattformen som, enkelt uttryckt, är världens manual för hur vi uppnår ett jämställt samhälle fyller 25 år. Konferenser i Mexiko City och Paris var planerade, men har skjutits upp. Likaså firar resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet två decennier i år.

I en tid då USA leder en ohelig allians i FN tillsammans med bland andra Brasilien, Ryssland och Saudiarabien som aktivt sätter stopp för initiativ om jämställdhet, framförallt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, känns visionen om en jämställd värld avlägsen.

»Det är nästan smärtsamt att den progressiva Pekingplattformen hade en deadline på fem år. Nu har det gått 25.«

Det är nästan smärtsamt att den progressiva Pekingplattformen hade en deadline på fem år. Nu har det gått 25. Händelserna under 2020 har ställt mycket på sin spets, vänt upp och ner på gamla sanningar och strukturer. Black Lives Matter-rörelsen i USA får gehör genom konkreta reformförslag i amerikanska delstater. Pandemin har hänsynslöst tvingat världen att tänka om.

Hajfåglar finns alltså inte, men känslan är att det inte vore helt otänkbart att hajfåglar plötsligt dök upp under sommaren. Vi lever i en tid där drastiska saker händer. En annan värld är möjlig.

VICTORIA FRISK GARCIA
REDAKTÖR

Utmaningar för jämställdheten inom FN

DET HAR NU GÅTT 25 ÅR SEDAN PEKINGPLATTFORMEN BLEV VERKLIGHET, DÅR 189 AV MEDLEMSSTATERNA INOM FN ENADES OM EN HANDLINGSPLAN FÖR ATT PÅSKYnda KVINNORS RÄTTIGHETER OCH JÄMSTÄLLDHETSARBETE VÄRLDEN ÖVER. 25-ÅRSJUBILEET ERBJUDER ETT TILLFÄLLE FÖR TILLBAKABLICK OCH UTVÄRDERING. BEHOVET AV ATT ARBETA FÖR FLICKOR OCH KVINNORS RÄTTIGHETER FORTSÄTTER VARA HÖGAKTUELLT. DET VISAR SÅVÄL LARMEN OM ÖKAT VÅLD I HEMMET UNDER CORONAPANDEMIN SOM KONFLIKTERNA I JEMEN, SYRIEN OCH MYANMAR. VI SER OCKSÅ FLERA MEDLEMSSTATER INOM FN-SYSTEMET SOM MOTSÄTTER SIG ARBETET FÖR FLICKOR OCH KVINNORS RÄTTIGHETER. SÅ HUR LÅNGT HAR VI EGENTLIGEN KOMMIT DE SENASTE 25 ÅREN OCH VART ÄR VI PÅ VÄG?

TEXT LOUISE RICKNERT
BILD CIA PAK / UN PHOTO

ETT FÖRSTA KRAFTSLAG mot kvin-
norörelsen kunde urskiljas för tre år sedan
när Trump-administrationen införde
den så kallade »Global Gag rule«. Den
innebär att icke-statliga organisationer
som vidhåller finansiellt stöd från den
amerikanska staten inte får använda sina
egna medel för att erbjuda abort, sexual-
upplysning eller för att bedriva påverkans-
arbete för att legalisera abort.

För icke-statliga organisationer, där
många redan kämpar för att klara den
finansiella biten, blev detta ett dilemma.
För att kunna fortsätta få finansiellt
stöd från USA har flera organisationer
som arbetar för mänskliga rättigheter
upplevt sig illa tvungna att begränsa sin
verksamhet och retorik. Dock har flera
organisationer lyckats med att enbart
anpassa sin verksamhets officiella profil
och ändå fortsätta arbete med dessa frågor
i hemlighet.

Resolution 2467 från våren
2019 syftade i sin originalform
till att förebygga användandet
av våld och sexuellt våld
i konfliktsituationer, med
bakgrund i övergreppen som
skett från ISIS och i Myanmar.

Under de senaste tre åren har vi också
bevitnat hur USA:s representanter inom
FN-systemet verkat för att begränsa FN:s
generalförsamlings arbete för att främja
sexuella och reproduktiva rättigheter på
mellanstatlig nivå. Ett särskilt märkbart
exempel på USA:s position kunde urskiljas
i kidnappandet av diskussionen och den
slutgiltiga versionen av resolution 2467
förra våren. Diskussionen kom istället för
att handla om att förebygga våld i konflikt,
att bli en smutskastning av abort-frågan.
USA:s representanter menade att använ-
dandet av beskrivningen »sexual and re-
productive health« syftade till abort och en
friare syn på sexualitet och att USA därför
skulle använda sitt veto för att blockera ge-
nomröstandet av resolutionen om språket
i resolutionen inte reviderades. Med
denna påtryckning valde Tyskland, som

vid detta tillfälle innehade den roterande posten som ordförande i säkerhetsrådet, att revidera resolutionen och utesluta det språk som hade förargat den amerikanska administrationen.

USA:s motstånd till att stärka FN:s arbete mot våldtäkt i konflikt och att förse överlevare av sexuellt våld med vård har föga förvånande inneburit en krackelering mellan USA och flera andra medlemsländer inom FN. Medan USA har ingått i en ohelig allians med bland andra Kina, Ryssland, Egypten och Iran står det internationella arbetet för mänskliga rättigheter inför nya oväntade utmaningar. USA och dess udda allierades blockader mot SRHR-frågor inom FN-systemet kan på flera sätt urskiljas som en vattendelare för de medlemsstater inom FN-systemet när det kommer till frågan om att säkra och skydda mänskliga rättigheter med fokus på flickor och kvinnors säkerhet i

konflikter. Flera europeiska länder, med bland annat Tyskland i en framträdande roll, har visat ett tydligt motstånd mot USA:s ställning och officiellt deklarerat sig beredda att stå kvar starka i opposition mot USA i dessa frågor.

»Det är sorgligt att se sig om i världen idag och konstatera att det råder oerhört låg nivå i dessa frågor än idag, 25 år senare.«

Maria Butler är chef för IKFF:s globala program och med hennes många år inom det internationella fredsarbetet blickar hon tillbaka och reflekterar över hur långt vi kommit i arbetet för att stärka kvinnor och flickors rättigheter globalt. Maria Butler berättar hur Pekingplattformen fungerat som ett momentum för kvinnorrättsarbetet, dels i hur det enade icke-statliga organisationer med olika inriktningar, dels hur

det fungerade som en normativ bas i det fortsatta arbetet för kvinnors rättigheter. Hon beskriver hur Pekingplattformen präglades av ett progressivt språk och hur dokumentet sedan dess fungerat som ett verktyg för många av världens stater i det fortsatta jämställdhetsarbetet, men också som referensram i icke-statliga organisationers påverkansarbete. Det finns alltså goda skäl till varför Pekingplattformen inom feministisk teori ofta beskrivs som startskottet för institutionaliserandet av jämställdhetsfrågan, då användningen av kvotering till länders parlament, skapandet av kvinno- och jämställdhetsmyndigheter och jämställdhetsintegrering började användas på bredare front runt om i världen.

»Policydokument som CEDAW, Pekingplattformen och resolution 1325 kan inte enbart i sig själva bidra till transformativ förändring –

Maria Butler.

FOTO IKFF

för det krävs en större strukturell förändring - men däremot kan vi använda dem som stöd och verktyg i vårt fortsatta arbete.»

Samtidigt, om vi ser till det motstånd i frågan som exemplifierats inom FN, så menar Maria Butler att detta inte är ett nytt fenomen. Varken vad avser USA:s eller andra medlemsstaters motstånd. För även om retoriken inte är densamma som på 80 och 90-talet, menar Butler att det än idag finns en strukturell barriär mot att driva frågor om flickor och kvinnors rättigheter på multilateral nivå. Det är en aktuell utmaning som skapar en frustration bland de medlemsstater och aktörer som verkar för en positiv utveckling. Maria Butler säger att det är sorgligt att se sig om i världen och konstatera att samma miniminivå av språk i dessa frågor råder än idag, 25 år senare.

»Än idag finns en strukturell barriär mot att driva frågor om flickor och kvinnors rättigheter«

Vad fyller då dessa stora dokument och mål för funktion när frågorna ändå motarbetas och blockeras på allra högsta nivå inom FN-systemet? Maria Butler berättar att hon genom åren varit både chockad och frustrerad över dessa motgångar men menar att vi inte kan förvänta oss att dokumenten och målen i sig ska leda till förändring. Hon framhåller istället att vi kan använda dem som stöd och effektiva verktyg i vårt fortsatta arbete om vi brukar dem på rätt sätt. Tillsammans med CEDAW och resolution 1325 beskriver Butler hur till exempel Pekingplattformen fungerat som en av de tre grundstenarna i det multilaterala arbetet för att stärka flickor och kvinnors rättigheter. Medan Pekingplattformen försåg oss med en normativ konsensus har CEDAW och resolution 1325 försett kvinnorättsrörelsen

med de rättsliga dokument som tillsammans varit avgörande när det kommer till att lyfta flickor och kvinnors situation i konflikt och postkonfliktsituationer.

Vidare lyfter Butler att vi måste kunna se de framgångar som skett de senaste 25 åren och hur dessa policydokument banat vägen för jämställdhetsarbetet både inom stater och för civilsamhället. Maria Butler skrattar och kallar sig för en »optimistisk feminist« och beskriver hur vi trots dagens motgångar kan urskilja en ny rörelse som är nära kopplad till klimatrörelsen och som är långt mer diversifierad idag med representanter från hela världen. Som ett exempel på den nya rörelsen bland civilsamhällesorganisationer lyfter hon FN:s initiativ Generation Equality och beskriver hur vi även kunnat urskilja socioekonomiska orättvisor i ljuset av Covid-19 pandemin.

DET ARBETE SOM vi tillsammans bedriver för flickor och kvinnors rättigheter tycks dock inte kunna ses som en linjär utveckling. För när det kommer till utvecklingsfrågor är det mer komplext än så. Framsteg och tillbakagångar tycks snarare ske simultant inom vad som liknar en tredimensionell figur – som ett spindel nät där vi lagar och lägger nya väv samtidigt som ett annat hörn raseras. Det är en fortsatt kamp i vilken vi som civilsamhälle och förespråkare för mänskliga rättigheter behöver vara strategiska och även se till att använda de verktyg som finns att tillgå inom FN-systemet.

Den fortsatta frågan för medlemsstaterna inom FN är nu hur de planerar att fortsätta driva SRHR-frågorna och hur de på multilateral nivå ska transformera riktlinjerna till faktisk realitet och påverka i flickor och kvinnors liv runt om i världen.

TIDSLINJE

1946

FN:s Kvinnokommission

(Commission on the Status of Women, CSW)

Kvinnokommissionen har huvudansvaret för policyutvecklingen i fråga om jämställdhet mellan kvinnor och män och att följa upp hur kvinnors rättigheter efterlevs i medlemsstaterna.

1979

Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor

(The Convention of Elimination of all Forms of Discrimination Against Women, CEDAW)

Antogs av FN:s generalförsamling med fokus på kvinnors rättigheter.

1995

Pekingplattformen

(The Beijing Platform and Declaration of Action 1995)

Var den fjärde kvinnokonferensen och här enades 189 medlemsstater om en handlingsplan innefattande 12 fokusområden för hur målen i kvinnokonventionen ska uppnås.

2000

Resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet:

Antogs av FN:s säkerhetsråd och syftar till att inkludera ett genusperspektiv i alla delar av fredsarbetet; från att förebygga konflikter, till att hantera och lösa dem och slutligen i uppbyggande i

VAD ÄR PEKINGPLATTFORMEN?

Pekingplattformen fick sitt namn efter FN:s fjärde internationella kvinnokonferens som hölls i Peking 1995, där 189 länder enhälligt enades om en deklaration och omfattande handlingsplanen för jämställdhet. Pekingplattformen har sedan dess lagt grunden för hur jämställdhetsarbetet ska bedrivas på nationell, regional och internationell nivå.

Tidigare konferenser hade ägt rum i Mexiko City 1975, Köpenhamn 1980 och Nairobi 1985.

Formellt sätt är plattformen ett tilläggsdokument till FN:s kvinnokonvention (från 1979) och formulerades som en handlingsplan med tolv områden; genusperspektiv på fattigdom, kvinnor och utbildning, kvinnor och hälsa, våld mot kvinnor, väpnade konflikter och dess konsekvenser för kvinnor, kvinnor och ekonomi, kvinnors inflytande, organisering av jämställdhetsarbete på nationell nivå, kvinnors mänskliga rättigheter, kvinnor och media och flickors situation.

Handlingsplanen skulle uppnås inom fem år. Detta har dock inte skett än idag. Pekingplattformen följs upp varje år inom FN:s kvinnokommissionens (CSW) årliga möte i New York.

Det var på många sätt unikt att en progressiv agenda enhälligt kunde tas redan då. Mycket tack vare outtröttligt arbete från civilsamhället och kvinnorättsorganisationer. Centralt i Pekingplattformen är att det krävs långsiktiga mål och åtgärder för att nå målen om jämställdhet, hållbar utveckling och fred. —

Säkerhetsrådet antar enhälligt resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

FOTO UN PHOTO/MILTON GRANTSECURITY

VAD ÄR RESOLUTION 1325?

Den 31 oktober 2000 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1325. Den handlar om att världen behöver ett jämställt, konfliktförebyggande arbete för hållbar fred och säkerhet. Det var första gången som FN:s säkerhetsråd adresserade den oproportionerliga påverkan som konflikt och krig har på kvinnor och flickor och uppmärksammar vikten av skydd för kvinnor och flickor i konfliktsituationer. Tillika betonar resolution 1325 kvinnors aktörskap och erkänner kvinnors deltagande och beslutsfattande i fredsprocesser och konfliktförebyggande arbete som avgörande för att uppnå hållbar fred.

Resolution 1325 kom till stånd efter ett hårt arbete från civilsamhället och FN:s medlemsstater. Pekingplattformen kan ses som utgångspunkten för resolution 1325.

Flera relaterade resolutioner som utvecklar och stödjer olika delar av resolution 1325 har senare antagits av säkerhetsrådet. Tillsammans bildar de i dagsläget 10 resolutionerna FN:s säkerhetsråds agenda för kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionerna fokuserar på fyra pelare: deltagande, skydd, förebyggande samt stöd och återhämtning.

En central del i resolution 1325 är FN:s och medlemsstaternas skyldighet att arbeta för att öka kvinnors deltagande i konfliktförebyggande, fredsbyggande och återuppbyggnadsarbete samt att stärka arbetet för kvinnors säkerhet i väpnade konflikter.

FN:s säkerhetsråds resolutioner är bindande för alla FN:s medlemmar, men då det inte går att likställa med juridisk nationell lag är det varje medlemsstats ansvar att integrera och implementera resolutionerna. —

Benazir Bhutto, Pakistans premiärminister håller tal på kvinnokonferensen i Peking 1995.

FOTO UN PHOTO/MILTON GRANTSECURITY

Stör ej: Ny policy skapas

Sedan år 2006 har regeringen tagit fram handlingsplaner för hur resolution 1325 ska implementeras. Den tredje, nu gällande handlingsplanen, har tydliga förbättringar i jämförelse med de två första – men många förändringar finns kvar att önska då den fjärde nu ska bli verklighet. Ett intensivt arbete pågår på IKFF för att formulera en uppdaterad policy för att kunna påverka innehållet i den nya planen.

TEXT GABRIELLA IRSTEN

SAMSTÄMMIGHET

Med den feministiska utrikespolitiken och Agenda 2030 har arbetet för kvinnor, fred och säkerhet stärkts. Men detta har även synliggjort bristen med Sveriges 1325-handlingsplan om kvinnor, fred och säkerhet, då den i stort sett endast betraktas som ett utrikes- och biståndspolitiskt ramverk. Den nuvarande handlingsplanen saknar i stort nationell förankring, framförallt i svensk säkerhet och försvarspolitik, de delar av inrikespolitiken som har global påverkan. Den nya svenska handlingsplanen måste därför sammanfoga det nationella och internationella perspektivet bättre. Därtill bör även kraven i handlingsplanen beröra fler politikområden och aktörer. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) bör exempelvis ha som krav att säkerställa att Sveriges nya regelverk för krigsmaterielexport inkluderar ett konfliktförebyggande- och jämställdhetsperspektiv, i linje med agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

MIGRATION

I 2020 års handlingsplan för den feministiska utrikespolitiken har regeringen lagt ett av sina fokus på kvinnor och flickors situation på flykt och i migration. Det är positivt och bör även lyftas i Sveriges handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR är idag uppskattningsvis 32 miljoner kvinnor och flickor på flykt. Kvinnor och flickor utsätts för särskilda risker just för att de är kvinnor, exempelvis könsrelaterat våld. Därmed är det av yttersta vikt att Sveriges handlingsplan för

kvinnor, fred och säkerhet inkluderar både den globala och de svenska flykting- och migrationsramverken.

VEM STÅR TILL SVARS?

Trots att Utrikes-, Justitie- och Försvarsdepartement har särskilt ansvar för handlingsplanen finns det i praktiken en brist på politiskt ägandeskap från de två senare. Den svenska vapenexporten är ett exempel – då både Utrikesdepartementet och Justitiedepartementet formellt är ansvariga men då enbart utrikesdepartementet har tilldelats åtgärder i handlingsplanen som rör nedrustning och vapenkontroll. Detta har i sin tur resulterat i svagare vägledning till myndigheter under Justitie- och Försvarsdepartementet. En uppdaterad nationell handlingsplan måste innehålla tydligare ansvarsfördelning och uppföljningsmekanismer för att civilsamhället lättare ska kunna granska makthavarna och för att arbetet ska uppnå de mål som satts upp.

IKFF kommer under hösten 2020 att arbeta för att dessa brister ska åtgärdas. Utöver ovan nämnda ämnen kommer även rekommendationer om att klimatförändringar bör betraktas som ett säkerhetshot med kort- och långsiktiga konsekvenser på kvinnors liv och konflikter inkluderas samt om försvarsmaktens arbete med maskulinitetsnormer. —

IKFF-sektioner omvandlar ord till handling

IKFF ARBETADE INTENSIVT FÖR ATT FN:S SÄKERHETS RÅD SKULLE SLÅ FAST ATT INTERNATIONELL FRED OCH KVINNORS DELTAGANDE HÄNGER IHOP. SÄKERHETS RÅDETS ANTAGANDE AV RESOLUTION 1325 ÅR 2000 ÄR SÅLUNDA EN HISTORISK MILSTOLPE. DEN HAR BLIVIT ETT CENTRALT VERKTYG FÖR KVINNORÄTTSAKTIVISTER INOM IKFF I DEN AFRIKANSKA REGIONEN.

TEXT MARIE SJÖBERG OCH TOVE IVERGÅRD

FRÅN RAMVERK TILL IMPLEMENTERING

Resolution 1325 skapar förutsättningar för det nödvändiga och inkluderande förhållningsätt som krävs för hållbara fredsprocesser och främjandet av lika rättigheter. Enligt **Ayo Ayoola-Amale**, ordförande IKFF Ghana, ger resolutionen ett viktigt normativt ramverk. Samtidigt påpekar hon att det finns en klyfta mellan resolutionen som normsättande ramverk och dess faktiska implementering och att arbetet för att överbrygga den klyftan förblir otroligt viktigt. Ayoola-Amale var med i den arbetsgrupp som bidrog till framtagandet av Ghanas handlingsplan för resolution 1325.

– Vi fortsätter att följa implementeringen av landets nuvarande handlingsplan. Vi anser dock att den behöver förbättras för att möta förändringar i konflikt- och säkerhetskontexten. Vi har påbörjat ett påverkansarbete gentemot en bredd av aktörer för att koppla ihop den pågående pandemin och resolution 1325, säger Ayoola-Amale.

Baserat på egen erfarenhet belyser hon vikten av inkluderande gräsrotskampanjer och kollektiva icke-våldsaktioner för att öka deltagande och ägandeskap i fredsprocesser, samt uppmärksamma de strukturella orättvisor, vilka ofta är roten till konflikterna i Afrika.

KVINNOR ÄR NYCKELAKTÖRER

Charlotte Kalanbani från IKFF Togo, en ny grupp inom IKFF, använder aktivt resolutionen som ett verktyg i arbetet för kvinnors rättigheter.

– För mig är resolution 1325 ett hopp för kvinnor. Den bidrar till att öka kvinnors medvetenhet och kapacitet att förespråka och arbeta för kvinnors rättigheter. Resolutionen mobiliserar också kvinnor som nyckelaktörer i konflikthantering och fredsbyggande och öppnar upp för att inkludera kvinnor i olika forum, säger hon.

Just nu fokuserar IKFF Togos medlemmar på att sprida information om Covid-19 och förebyggande åtgärder, i linje med resolution 1325.

ETT RÄTTSLIGT RAMVERK

Sudan befinner sig i en situation med pågående fredsförhandlingar. IKFF Sudans ordförande **Ikhlass Mahmoud** är en av många i Sudan som nu kämpar för att kvinnor ska få ökat inflytande i freds- och demokratiseringsprocessen i landet.

– Resolution 1325 har ett stort värde i vårt arbete för fred eftersom den bidrar med det rättsliga ramverket och stöd för att förespråka kvinnors deltagande i fredsprocesser och stärka deras roll i fredsbyggande insatser. Dessutom innebär resolution 1325 ett viktigt skydd av kvinnor, särskilt i områden som drabbats av konflikter, inte minst i relation till könsrelaterat våld inklusive sexuellt våld, säger hon.

WOMEN'S SITUATION ROOM

IKFF Nigeria är den största IKFF-sektionen i världen, med tusentals aktiva runt om i landet. **Philomena Talatu Zamani**, ansvarig för säkerhetsfrågor, beskriver att landet präglades av oroväckande spän-

ningar inför presidentvalet 2015 och att det var tydligt att ett konfliktförebyggande arbete behövdes. IKFF Nigeria såg då till att ett *Women's Situation Room* inrättades, en metod för att implementera resolution 1325 och därmed säkerställa ett fredligt val i Nigeria. Sektionen har fått stor uppmärksamhet för sitt framgångsrika arbete med att öka kvinnors politiska deltagande och förebygga våld i samband med val.

– Resolution 1325 har varit betydande i arbetet att få med fredsbyggande in i vardagliga samtal om hur vi ska hantera, bemöta och förebygga konflikter. Med 15 års erfarenhet av kvinnor, fred och säkerhetsfrågor i konfliktområden kan jag djärvt säga att kvinnor först och främst måste ha en viss beslutsmakt hemma. När

Ayo Ayoola-Amale, ordförande IKFF Ghana. FOTO IKFF

det sker kommer kvinnor ha möjlighet att delta i beslutsfattande processer lokalt och nationellt och ha den frihet som krävs för aktivt medborgerligt deltagande, säger Talatu Zamani.

RESOLUTION 1325 HJÄLPER OSS ATT STÅ UPP FÖR VÅR SAK

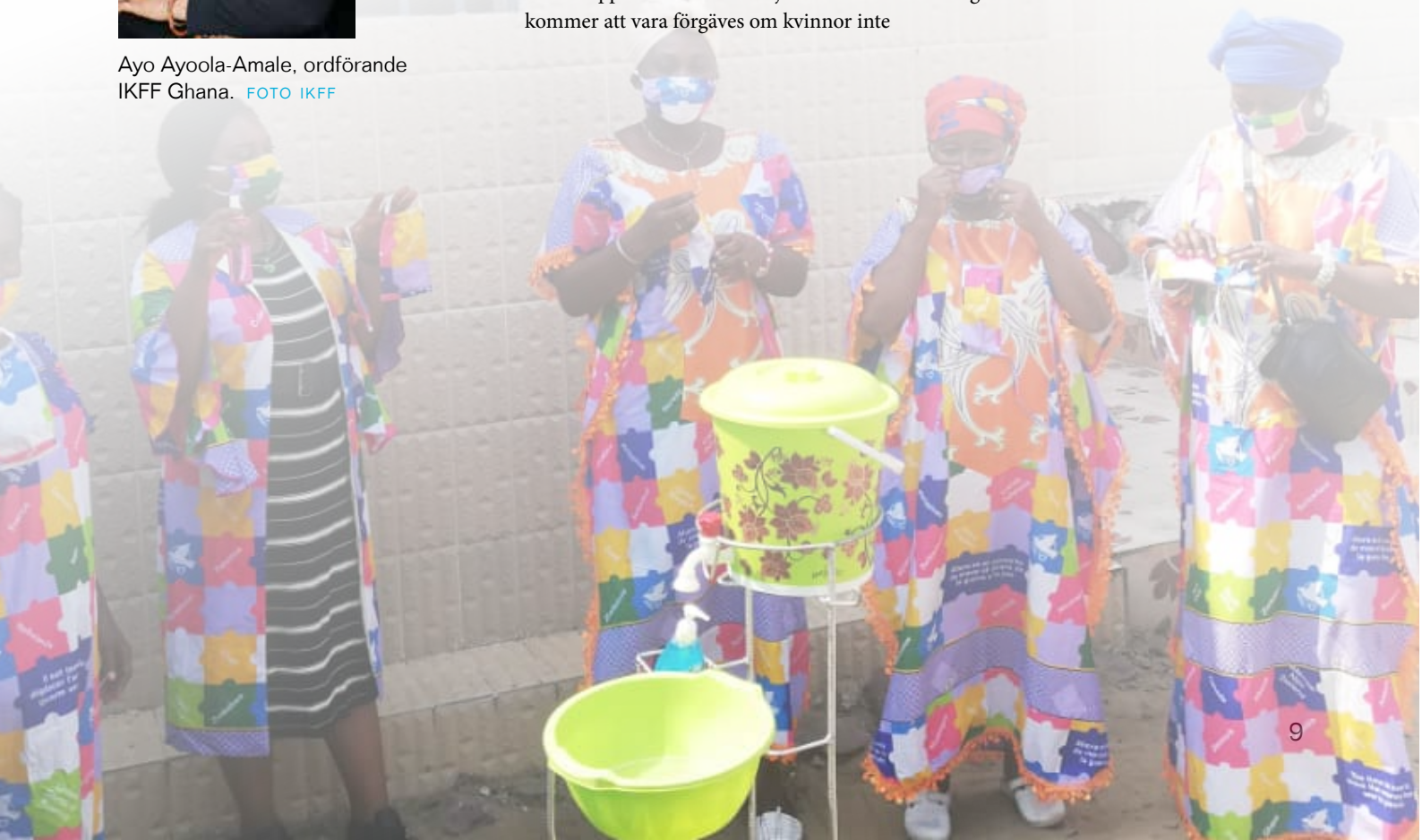
IKFF DR Kongos ordförande **Annie Matundu Mbambi** har arbetat med fredsfrågor i decennier och var en av dem som inspirerade jämställdhetsministeriet och FN-insatsen MONUSCO att börja implementeringsarbetet av resolution 1325 i Demokratiska republiken Kongo. Hon berättar att resolution 1325 har hjälpt sektionen att genomföra fredsaktiviteter med kvinnogrupper på lokal, nationell, regional och internationell nivå. Den är också ett verktyg i arbetet med att mobilisera det internationella och nationella samfundet och leder enligt Matundu Mbambi till att fler aktörer tar initiativ för att stärka kongolesiska kvinnors deltagande.

– Resolution 1325 är ett värdefullt verktyg i vårt fredsarbete. Den hjälper oss att stå upp för vår sak. Alla ansträngningar för att upprätthålla och främja fred kommer att vara förgäves om kvinnor inte

är involverade i det politiska arbetet. Min dröm är att implementeringen av kvinnor, fred och säkerhetsagendan förverkligas innan jag dör, säger hon.

UTMANINGARNA FRAMFÖR OSS

Det är tydligt att resolution 1325 är ett värdefullt verktyg i arbetet för jämställda och fredliga samhällen. Samtidigt kvarstår en uppsjö av utmaningar innan vi är där. Brister i finansiering, insyn och ansvarutkrävande, kunskap och ägandeskap lägger krokben för implementering av resolutionen. Synen på säkerhet och anpassning till föränderliga säkerhetskontexter är andra övergripande utmaningar. Covid-19 och de restriktioner som pandemin medfört har inneburit ett ytterligare synliggörande av problematiska maktstrukturer och en ökad utsatthet för redan utsatta grupper. En rad av IKFF:s systemsektioner i den afrikanska regionen vittnar om hur de tvingats ställa om sitt arbete till att sprida korrekt information om viruset, dela ut skyddsmasker, handsprit och matpaket till människor som inte har råd att skydda sig. Där staten brister kliver civilsamhället in, återigen. —

Offer, hjälte och aktivist

SPÄNNINGAR I AGENDAN

Det finns olika spänningar inom kvinnor, fred och säkerhetsagendan. En slags inneboende konflikt mellan olika intressen. Annick Wibben, Anna Lindh – professor i genus, fred och säkerhet vid Försvarshögskolan, berättar om målkonflikterna.

TEXT VICTORIA FRISK GARCIA

Civilsamhället var helt avgörande för att få resolution 1325 på plats, den första i raden av tio resolutioner som gemensamt kallas för FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet. Ett verktyg för att driva arbetet framåt är nationella handlingsplaner (på engelska: national action plans, förkortat NAP). Medlemsstaterna ansvarar själva för att författa dessa, vilket ofta görs genom konsultationer med civilsamhället, som besitter expertkunskapen för hur fredsarbete faktiskt bedrivs i samhället.

– En spänning skapas när radikala idéer ska pressas in i traditionella ramverk. Det sker ofta när stater använder den nationella handlingsplanen för att driva en utrikespolitisk agenda istället för att låta aktivisterna på lokal nivå äga handlingsplanen.

En annan spänning är semantisk, enligt Wibben. Det faktum att ordet kvinnor är med i namnet på agendan, och inte exempelvis genus, skapar vissa konnotationer. Det kan tyckas vara en småsak, men skrivningarna i FN är oerhört viktiga – att få till en mening om jämställdhet eller genusperspektiv kan vara avgörande för arbetet de följande åren. Risken med att det står »Kvinnor« gör att kvinnor identifieras som den enda aktören för att lösa problemen som står i vägen för konfliktförebyggande och fredsarbete. Mannen lyser med sin frånvaro trots att patriarkala strukturer och en våldsam maskulinitet är det som behöver adresseras.. Likaså är det problematiskt att kvinnor ses som en homogen grupp vilket försvårar möjligheten till intersektionella analyser vilket är nödvändigt för att se hur krig och konflikt exempelvis drabbar olika kvinnor på olika sätt. På frågan om det är nödvändigt att byta

namn för att skapa en förståelse för att det handlar om processer svarar Annick att språk är viktigt.

– En tydlig dikotomi som finns i agendan är kvinnan som offer och kvinnan som expert. Hon är både i stort behov av akut hjälp men också helt avgörande för hållbar fred, berättar Wibben.

Agendan riskerar även att skapa snäva och generaliserande ramar inom vilka kvinnor kan delta. Hon är offer, hjälte och aktivist, allt på en gång. Det skapar en nästintill omöjlig position. Kvinnan blir bakbunden av agendan om hon förväntas iklä sig alla dessa roller. Det finns också en tanke om att kvinnor naturligt är goda talespersoner för sina lokalsamhällen. Som om kvinnor är tomma lådor som går att fylla med en progressiv agenda, utan hänsyn till hennes egna intressen, drivkrafter och politiska övertygelse.

Wibben återkommer ofta till att ett grundproblem är att agendan endast landar på nivån där kvinnor ska adderas till systemet. Antingen till militären eller staters delegationer. Tanken och analysen om att själva strukturerna i sig är könade finns inte. Initialt hade kvinnorrättsaktivister en förhoppning om att agendan även skulle omformulera vad säkerhet är och idén om att kvinnor är fredliga till sin natur. När stater sätter agendan i handlingsplanerna ifrågasätts inte militariseringen av säkerhet. Det blir en naturlig följd av att staters säkerhet prioriteras framför mänsklig säkerhet. En knäckfråga för feministiska fredsaktivister blir därför hur vi verkar inom systemet och samtidigt arbetar för att förändra det. —

Annick Wibben, Anna Lindh – professor i genus, fred och säkerhet vid Försvarshögskolan.

FOTO FÖRSVARSHÖGSKOLAN

RAPPORT

IMPACT REPORT

IKFF har tagit fram en rapport som undersöker vilket politiskt genomslag vi har haft under det senaste decenniet. Vi har förbjudit kärnvapen, stärkt Sveriges arbete för kvinnor, fred och säkerhet, fört in ett genusperspektiv i FN:s vapenhandelsavtal och synliggjort målkonflikten mellan en feministisk utrikespolitik och svensk vapenexport. Vidare har vi även ett kapitel om den snabba utveckling som IKFF har upplevt i den afrikanska regionen, ett arbete som vi har fått äran att vara en del av.

Du hittar rapporten på
www.ikff.se/publikationer

TAGGA EN TRANA – FÖR FRED OCH MOT KÄRNVAPEN

Sadako Sasaki var knappt två år gammal när en atombomb släpptes över hennes hemstad Hiroshima i Japan 1945. 100 000-tals dog ögonblickligen, minst lika många blev sjuka till följd av strålningen. Sadako överlevde bomben men blev som 11-åring svårt sjuk i leukemi.

Enligt en japansk sägen får den som viker 1000 papperstranor sin önskan uppfylld. Så från sin sjukhussäng började Sadako att vika tranor med en önskan om att bli frisk. De hängdes i taket ovanför hennes huvud, i ett myller av färger.

Hon hann vika 644 stycken innan hon dog, 12 år gammal 1955. Sadakos vänner vek de återstående 356 innan begravningen. Den 6 augusti har 75 år gått sedan staden Hiroshima raserades av en atombomb. Två dagar senare släpptes ytterligare en över staden Nagasaki. Trots att Sadako

själv aldrig hann vika 1000 tranor så har andra fortsatt att göra det till hennes minne. Miljontals tranor som blivit en symbol för fred.

HIROSHIMADAGEN 75 ÅR

Ta ställning för fred och för att världens enda ännu tillättna massförstörelsevapen ska förbjudas. Vik en trana, häng upp tranan på en plats där den syns, ta en bild och dela i sociala medier. Märk inlägget med #nuclearban. Samtliga bilder kommer att samlas i en digital manifestation 6 augusti.

Allt fler makthavare argumenterar för att kärnvapen är ett användbart vapen, men det går inte ens att föreställa sig konsekvenserna av om de skulle användas igen. 2017 enades 122 av världens länder i FN om att förbjuda kärnvapen. Sveriges regering har ännu inte skrivit under förbu-

det trots att en stor majoritet av befolkningen vill det.

Tillsammans kan vi visa att vi är många som kommer att fortsätta att kämpa tills kärnvapen är förbjudna och nedrustade. Tagga din trana och ta ställning för att inga barn eller vuxna ska dödas av kärnvapen någonsin igen.

FOTO Ralf Schlesener

För mer information om hur du viker en trana, gå in på www.ikff.se.

MÖTE

MAKT ATT PÅVERKA – SAMRÅDSMÖTE 19–20 SEPTEMBER

Pandemin påverkar oss alla. Till en välgrundad rädsla för smittan läggs upplevelsen av osäkerhet, maktlöshet och oro för framtiden. Några förlorar en närstående och fler förlorar jobbet. Detta triggar igång psykologiska och samhällspolitiska processer som kan öka polariseringen och spänningar mellan individer, grupper och länder. I människors sökande efter trygghet och säkerhet kan auktoritära styren och militarism vinna stöd och demokratin försvagas. Samhället närmar sig ett vägskäl. Och vi behövs mer än någonsin för att bidra till att vägvalet leder till en rättvis värld och en hållbar, varaktig fred, på jorden.

DIGITALT SAMRÅDSMÖTE

Oavsett om du inte varit aktiv tidigare, är ny medlem, eller har varit aktiv länge så är det här mötet till för dig. Samrådsmötet hålls vartannat år i IKFF för alla medlemmar. Årets tema är »Makt att påverka«. Med stöd av varandra, experter och aktivister med goda erfarenheter

kommer vi att inspireras och tillsammans fokusera på vad vi vill skapa för förändring och hur vi kan göra det. Vi kommer också att presentera en kunskapsdatabas med verktyg och information som kommer att finnas tillgänglig för alla medlemmar att använda i sin aktivism.

Ett digitalt samrådsmöte – hur går det till? Vi kommer att använda videokonferensverktyget Zoom. Innan samrådsmötet kommer vi erbjuda en genomgång för de som vill öva på att använda sig av verktyget. Vi kommer också att skicka ut tips och material innan som alla kan titta på, med en uppskattad förberedelsestid till ca 1–2 timmar. Själva mötet sprids ut över två dagar och delas upp i kortare sessioner i olika format med gott om pauser.

PROGRAM

19 september, kl. 10.00–15.00

Introduktion om IKFF, vårt manifest och grunder i feministisk fredspolitik. Inspiration från aktivister och träning i att skapa feministiska fredssamtal.

20 september, kl 09.30–15.00

Workshop i hur vi kan bedriva feministisk fredsaktivism, introduktion till vår nya kunskapsdatabas och fortsatt workshop om hur vi kan använda oss av IKFF:s nya kunskapsdatabas som verktyg.

ANMÄLAN

Senast 10 augusti, gå in på www.ikff.se för information om anmälan.

Har du frågor? Hör gärna av dig till styrelsen@ikff.se

KONGRESS 2021 – VILL DU ENGAGERA DIG I STYRELSEN?

Nästa år är det dags för kongress för IKFF. Vill du vara med och driva IKFF:s arbete för fred, frihet och feminism? Då kommer det finnas möjlighet att kandidera till IKFF:s styrelse. Kontakta val@ikff.se om du har några frågor redan nu.

Vi jobbar på

HUR GÅR ARBETET MED KVINNOR, FRED OCH SÄKERHET, OCH VAD GÖRS FÖR ATT UPPMÄRKSAMMA DET STORA JUBILEUMSÅRET FÖR RESOLUTION 1325 OCH PEKINGPLATTFORMEN? VI SATTE OSS NER MED KAROLINA VRETHEM, KANSLIRÅD PÅ UTRIKESDEPARTEMENTET OCH POLICYANSVARIG FÖR KVINNOR, FRED OCH SÄKERHET FÖR ATT PRATA OM DETTA. DET KORTA SVARET: VI JOBBAR PÅ.

TEXT JENNIFER RÅSTEN

Kanske låter det torftigt? Eller är »att jobba på« i en världsomspännande kris precis vad som behövs? Karolina påpekar att det inte ska vara ett år av fyrverkerier, utan ett år för att kraftsamla, titta framåt och arbeta vidare med integrering och ägarskap. Förutsatt att FN:s säkerhetsråds årliga debatt i oktober blir av kommer Sverige också att stå värd för ett stort forum i anslutning till uppmärksammandet av antagandet av resolution 1325. Ett försök att vända på debatten och låta civilsamhället ge rekommendationer till säkerhetsrådets medlemmar.

– Det har funnits ett växande momentum att inte nöja sig med osystematiskt och ofinansierat arbete. Trycket har ökat för ett mer integrerat sätt att titta på hela agendan, det handlar om att befolkningen ska engageras och äga fredlig utveckling, säger Karolina Vrethem.

Grundtemat i Sveriges handlingsplan från 2016 är att frågorna om kvinnor, fred och säkerhet ska in i ordinarie processer. Agendan är en tydlig delmängd i den feministiska utrikespolitiken som lyfts av att det finns en bredd och en egen infrastruktur med

»En risk med handlingsplaner är att låta det som sker »just nu« påverka för mycket.«

kontaktpersoner och resurser. Handlingsplanen är lättarbetad då den är övergripande och strategisk. En risk med handlingsplaner är att låta det som sker »just nu« påverka för mycket. Hade den antagits 2017 hade nog mer anti-terroristarbete varit på agendan, 2018 kanske mer klimatfrågor och 2019 pratades det mycket om det nationella perspektivet. På sista tiden har mycket frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) kommit upp, och nu är vi mitt uppe i en pandemi.

– En bra handlingsplan ska vara framåtblickande, ta in så mycket som möjligt, men vara tillräckligt töjbar för att inte bli inaktuell på en gång, säger Vrethem.

Nackdelen med det integrerade sättet att det inte blir lika tydligt vad som faktiskt görs. Den svenska profilen är att tänka långsiktigt, få in frågorna överallt och få nationellt ägandeskap.

Men det är viktigt att inte lägga all tilltro till en handlingsplan. Det finns flera exempel där ingen gör jobbet, trots fantastiska planer. Det måste kopplas till ägandeskap och politisk vilja. Karolina Vrethem pratar mycket om att stärka ägandeskapet hos fler och att hitta allierade. De hinder hon stöter på handlar snarast om begränsningar i resurser.

– Många kan göra basanalysen men det krävs mer för att omsätta det till fungerande insatser. Från retorik till praktik. Även om det har skett en tillväxt av jämställdhetsexperter i internationella fredsinsatser så är de inte alltid tillräckligt centralt placerade. Många av de som tilldelas ansvar för jämställdhet, till exempel fokuspunkter, har ofta flera andra ansvarsområden eller är inte tillräckligt seniora för att kunna driva en fråga som möter motstånd, säger hon.

Samtidigt utstrålar hon en optimism när hon pratar om hur många som driver på i EU och FN. Det finns också en förhoppning om att kunna göra saker genom ordförandeskapet i säkerhets- och samarbetsorganisationen OSSE som Sverige tar över 2021. Att hitta och värna likasinnade är viktigt, kanske särskilt i pandemitider. Covid-19 påverkar allt arbete och det är viktigt att inte konversationen avstannar även om resor och större möten ställs in.

TRYCKET MÅSTE hållas uppe i alla samarbeten. I början av pandemin handlade det om att få in jämställdhetsperspektivet på frågorna, rörande till exempel våld i hemmet, att kvinnor ansvarar för barn och utbildning och arbetar i mest utsatta yrken. Detta har

snappats upp av Sverige och FN, men att få in kvinnor, fred och säkerhetsperspektivet tar längre tid.

– Det kommer mycket vittnesmål om svårigheter att driva fredsarbete under pandemin, men nästa steg, hur vi stärker stödet, anpassar medlingsinsatser och arbetar med mer lokal konfliktlösning återstår att utforska, säger Vrethem.

Pandemin suger upp fokus och såväl ekonomiska som personella resurser minskar. Där jämställdhet inte är en central fråga riskerar den att direkt hamna i skymundan. Arbetet med kvinnor, fred och säkerhet är beroende av aktivister och kvinnoorganisationer och samtidigt som det nu synliggörs vilket viktigt och effektivt arbete som görs där skapar krisen större sårbarhet när det gäller utrymme, tillgång och resurser.

Vi är nog bara i början av detta fortfarande, tror Karolina. Men långsiktigt finns naturligtvis en fara i att pandemin kommer slå hårt ekonomiskt mot många länder. Det ger ökade spänningar, fattigdom och ökad risk för våld.

SAMTIDIGT ÄR hon positiv. Kvinnoorganisationer var snabba på att organisera sig och på vissa håll kan samarbetet utvecklas och även intensifieras då virtuella möten kan hållas oftare. Under Sipris »Stockholm Forum on Peace and development 2020« i maj trodde över hälften av de tillfrågade att krisen kunde innebära en möjlighet snarare än en tillbakagång. Även om pandemin amplifierar de orättvisor som finns så är det ett tillfälle att granska och tänka om.

– Det går inte att gå tillbaka. Vi måste tänka till och börja bygga på något nytt, säger Vrethem.

»Konfliktytorna har ökat«

På samma sätt finns en tillförsikt och positivitet i Karolinas sätt att se frågorna i stort. Konfliktytorna har ökat, men det är ett naturligt steg när något tar större plats. När länder i säkerhetsrådet upplever att kvinnor, fred och säkerhet tar för stor plats är det såklart en framgång, säger hon. Och även om många har det svårt i krisen kan vi också se en möjlighet till mobilisering och nytänkande.

Som kvinnorörelsen genom alla tider. Förmågan att anpassa sig till rådande verklighet, hitta allierade, identifiera möjligheter och rikta blicken stadigt framåt har tagit oss så här långt. Vi jobbar på. —

KAMERUNSKA KVINNORÄTTSAKTIVISTER:

Resolution 1325 är livsavgörande

KAMERUNS REGERING TOG FRAM EN NATIONELL HANDLINGSPLAN FÖR RESOLUTION 1325 FÖR TRE ÅR SEDAN. SYLVIE NDONGMO, GRUNDARE OCH ORDFÖRANDE FÖR IKFF KAMERUN, BERÄTTAR ATT DET VAR ETT RESULTAT AV SEKTIONENS OMFATTANDE PÅVERKANSARBETE FÖR MEDLEMMAR OCH ORGANISATIONER INOM SEKTIONENS NÄTVERK INNEBÄR IKFF KAMERUNS ENGAGEMANG I FRÅGAN EN UNIK MÖJLIGHET ATT VARA AKTÖRER I IMPLEMENTERINGEN AV AGENDAN FÖR KVINNOR, FRED OCH SÄKERHET I LANDET.

TEXT IKFF KAMERUN

Kamerun har en långvarig tradition av kvinnors fredsbyggande. Arbetet erkänns dock sällan, utan förpassas till den informella sektorn. Med resolution 1325 tydliggörs kvinnornas roll i fredsbyggande och konfliktlösning på lokal, nationell och internationell nivå. **Viviane Nguimeya**, vice ordförande för IKFF Kamerun, känner ett ansvar för implementeringen av resolutionen.

– För mig innebär det att synliggöra och popularisera handlingsplanen bland kvinnor och resten av befolkningen och att få möjlighet att delta i utvärdering hur väl Kamerun implementerar handlingsplanen.

För **Angela Patagou** som är aktiv i nätverket för unga inom IKFF Kamerun understryker resolution 1325 vikten av kvinnors fulla och lika deltagande i freds- och säkerhetsarbetet i landet. Hon anser att resolution 1325 var till stor hjälp 2018, då den bidrog till IKFF Kameruns framgångsrika arbete med den konfliktförebyggande metoden *Women's Situation Room (WSR)* i samband med presidentvalet. Som en del av WSR kunde IKFF Kamerun i realtid rapportera till myndigheter om det våld som observerades av kvinnor och ungdomar runt om i landet.

Enligt **Guy Blaise Feugap**, programansvarig för IKFF Kamerun, har resolution

1325 ännu inte implementerats till fullo. Han anser att resolutionen är ett fantastiskt påverkansdokument och ett bra juridiskt ramverk för kvinnors deltagande, men att kunskapen om resolutionen många gånger är bristfällig. Dålig kommunikation kring åtgärder och regeringens bristande kapacitet att finansiera implementeringen och att mobilisera relevanta aktörer kring resolutionen förblir stora utmaningar.

Arnelle Tsafack, IKFF Kameruns programkoordinator för nedrustning, tycker att resolution 1325 är ett unikt verktyg som uppmanar statliga aktörer att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina agendor.

– Under en tid då Covid-19 skapar förödelse för stora delar av befolkningen, skapar 1325 en möjlighet att involvera kvinnor på alla nivåer i kampen mot spridningen av viruset och i sökandet efter lösningar på pandemin, säger hon.

Tsafack tror att den icke-bindande karaktären av resolution 1325 är en av orsakerna till det bristfälliga genomförandet av de nationella handlingsplanerna i vissa länder. Hon menar att i en tid då hotet mot freden är stor kan det vara nödvändigt för FN att ändra språket om statligt engagemang och ansvarsskyldighet inom kvinnor, fred och säkerhetsagendan.

HALLÅ DÅR...

FOTO Viktor Cårdsäter

Petra Tötterman Andorff

är generalsekreterare för *Kvinna till Kvinna* och nyvald ordförande i *Concord Sverige*. Petra har tidigare även varit generalsekreterare för *IKFF*.

Vilken är den enskilt största utmaningen för jämställdhetsarbetet i Sverige?

Hat och hot som tystar alla typer av kvinnliga företrädare i sociala medier. Flera undersökningar visar att kvinnliga politiker, journalister, feminister, idrottare och kvinnor som utmärker sig på olika sätt, är betydligt mer utsatta för online-hat och -hot än sina manliga kollegor.

Och globalt?

Det krympande utrymmet för civilsamhället, för demokrati och yttrandefrihet, även i stora och inflytelserika stater som USA, Brasilien och Indien, drabbar kvinnorrättsförsvarare och kampen för kvinnors rättigheter. Flera auktoritära stater har redan tagit chansen med Covid-19 som förevändning och infört lagar som begränsar demokrati och yttrandefrihet. Dessa lagar riskerar att bli bestående och försvårar därmed arbete för kvinnors rätt.

Om du får välja en sak, vad skulle du lägga till i Sveriges nya handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet?

Tydligare och uppföljningsbara siffror på hur mycket av Sveriges bistånd och stöd som går till kvinnorrättsorganisationer i konfliktområden. Kvinnliga fredsbyggare och kvinnorrättsförsvarare är helt avgörande för att bygga hållbar fred och genomförandet av kvinnor, fred och säkerhetsagendan, men de får otroligt lite resurser till sitt arbete. Sverige är en bra givare på detta området om man jämför globalt, men det är viktigt att vi har bra statistik så att vi i civilsamhället kan följa upp och hålla regeringen ansvarig om det brister.

BILD Adam Niescioruk / Unsplash

Låt pandemin bli en vändpunkt

Ett nytt årtionde med nya möjligheter. Året är inte slut, men det är säkert att säga att det inte blev som någon av oss tänkte. Men kan det virus som svept över världen, trots allt, leda oss framåt? Pandemin har synliggjort världens orättvisor som i ett förstoringsglas, och nu har människor runt om i världen rest sig mot rasism och polisvåld. Kan 2020 ändå bli förändringarnas år?

TEXT ELIN LISS

VI SITTER INTE I SAMMA BÅT

I början av pandemin var det många som uttryckte att vi inför ett virus är jämlika. Det är till viss del sant. Samtidigt döljer retoriken om att »vi är i detta tillsammans« samhällets och världens orättvisor. För vi är inte jämlika inför pandemin, eller dess konsekvenser. Hur håller du social distans i ett trångt flyktingläger? Hur många hade innan funderat på att Europas produktion av frukt och grönt är beroende av underbetalda migrantarbetare som nu inte kan resa? Pandemin minskar inte orättvisorna, den blottlägger dem.

I Sverige har värden varit och är ansträngd och en stor oro har varit tillgång till skyddsutrustning. Men vi lever i en välfärdsstat och genom en snabb omställning har platserna inom intensivvården räckt. Det finns tillgång till respiratorer, medicin och personal. Ändå kom i april rapporter om att utrikesfödda var överrepresenterade vad gäller antalet döda i Covid-19. Sex av de

första 15 dödsoffren i Region Stockholm var svensksomalier. Rapporter från USA i maj visar att afroamerikaner har dött i tre gånger så hög utsträckning som vita.

Om vi ser på skillnader globalt syns orättvisorna än tydligare. I Centralafrikanska republiken fanns i april tre respiratorer, i hela landet. När det saknas en fungerande sjukvård, eller fri tillgång till den, får det förödande konsekvenser för människor och samhällen.

Vidare visar statistiken (juni) en viss överrepresentation av män bland antalet döda i Sverige. Skillnaden blir betydligt tydligare om en tittar på antalet som intensivvårdats. Men det är inte den enda faktorn kopplad till kön vi måste undersöka. Kvinnor står i stor utsträckning för världens, både betalda och obetalda, omsorgsarbete för barn och äldre, något som har ökat under pandemin. Kvinnor utgör vidare en majoritet av dem som lever i fattigdom, som överlever från dag till dag

genom arbeten i den informella sektorn. Nedstängning av samhällen har lett till en snabbt ökande arbetslöshet där människors försörjning och överlevnad hotas. Det i sin tur ökar risken att utsättas för barnaktenskap, prostitution och trafficking.

»Det direkta hotet mot kvinnors säkerhet har ökat då många tvingats isolera sig med män som utsätter dem för våld.«

Pandemin har också inneburit att det direkta hotet mot kvinnors säkerhet har ökat då många tvingats isolera sig med män som utsätter dem för våld. Runt om i

världen vittnas det om hur stödlinjer och skyddade boenden har upplevt ett ökat tryck, så även i Sverige. Här har regeringen skjutit till 100 miljoner för arbetet mot mäns våld, som en direkt konsekvens av pandemin. Vidare kan omställningen av världens resurser inom sjukvården få stora konsekvenser för kvinnors liv då tillgången till abort, mödravård och säkra förlossningar minskar.

Som sagt, vi sitter inte i samma båt.

Vi färdas alla på samma hårda hav, men vi sitter i väldigt olika båtar där vissa läcker väldigt mycket, vissa aldrig har fått åror och vissa har kraftiga motorer.

PROFESSOR CYNTHIA ENLOE
OM PANDEMINS KONSEKVENSER.

KRÄV SYSTEMSKIFTE

Ordet kris har flera betydelser: svår period, kritisk situation, men också avgörande vändning och vändpunkt. Vi kan göra denna pandemi till en vändpunkt, en möjlighet till reflektion och nytänkande som ger oss mod att fatta andra beslut. Vi kunde över en natt ställa flygplanen på marken. Vi kunde ställa om och utbilda personal i flygbranschen till att arbeta inom vården. Klimatet och miljön har gynnats av nedstängningen. Ska vi låta det bara vara en kort andningspaus? Ska vi med statliga medel rädda företag och branscher om dessa är skadliga? Omställning krävs för att möjliggöra vår egen över-

levnad och ju längre vi väntar ju svårare och mer smärtsamt kommer det bli.

FN:s generalsekreterare gick i början av pandemin ut och uppmanade till vapenvila för att möjliggöra humanitärt stöd till civila. För att hårdra det, krig är lite som fotboll där vi kan pausa ligan tills pandemin är över. Men fotboll är inte på liv och död, även om en del vill tro det. Dock visar det att krig och väpnad konflikt är ett val som går att välja bort. Ska vi sluta kräva vapenvila när pandemin är över eller ska vi kräva slut på krig för gott? På riktigt ta avstånd från våld som ett sätt att »lösa« konflikter med andra länder, mellan grupper och från staten gentemot sin egen befolkning? Vi kan kräva verklig fred och frihet och ett slut på våldet som upprätthåller förtryck och orättvisa. Och just det sker nu. Som en reaktion på att ännu en svart man mördats av polis har människor rest sig och fyllt gatorna för att visa att Black Lives Matter, i USA och runt om i världen. Både polisens övervåld och pandemin visar tydligt vad som inte skapar säkerhet i ett samhälle - krig, våld, vapen, en militariserad polis, strukturell rasism och en nedmonterad eller obefintlig välfärd.

Fred är inte endast frånvaro av krig, det är närvaro av rättvisa.

JANE ADDAMS, IKFF:S FÖRSTA
INTERNATIONELLA ORDFÖRANDE

För att uppnå verklig säkerhet krävs det att de över 1900 miljarder dollar som 2019 globalt spenderades på militära utgifter upphör och istället investeras i klimatomställning, sjukvård, omsorg, utbildning och i att minska de enorma ekonomiska

klyftorna inom och mellan länder. Enligt rapporten *Enough is enough: 2019 global nuclear weapons spending* från ICAN så landade notan för de nio kärnvapenstaternas kärnvapenprogram på 73 miljarder dollar, på ett vapen skapat för att förinta städer och civila. Rapporten visar också att Frankrikes, Storbritanniens och USA:s utgifter skulle räcka till minst 100 000 sjukhusplatser för intensivvård, tiotusentals ventilatorer och tiotusentals årslöner för sjuksköterskor och läkare, i vardera landet.

I Sverige är det budgivning mellan partierna för att visa vem som vill ge mest pengar till försvaret. Utöver de 33 miljarder som tillförts Försvarsmakten sedan 2016 ska ytterligare fem miljarder tillföras Försvarsmakten år 2022, och sedan fem miljarder årligen fram till 2025. Ytterligare förhandlingar har pågått under våren. Samtidigt kämpar kvinnojourer för sin överlevnad. Och tänk om Sverige var ledande i att exportera respiratorer istället för vapen? Synen på säkerhet måste förändras.

Politik är val och prioriteringar. Vi kan välja en omfördelning nu som även lägger grunden för ett mer solidariskt, rättvist, jämställt och hållbart och därmed fredligt samhälle efter krisen. Det är dags tänka om, det är dags för systemskifte. —

BILD Maria Oswald / Unsplash

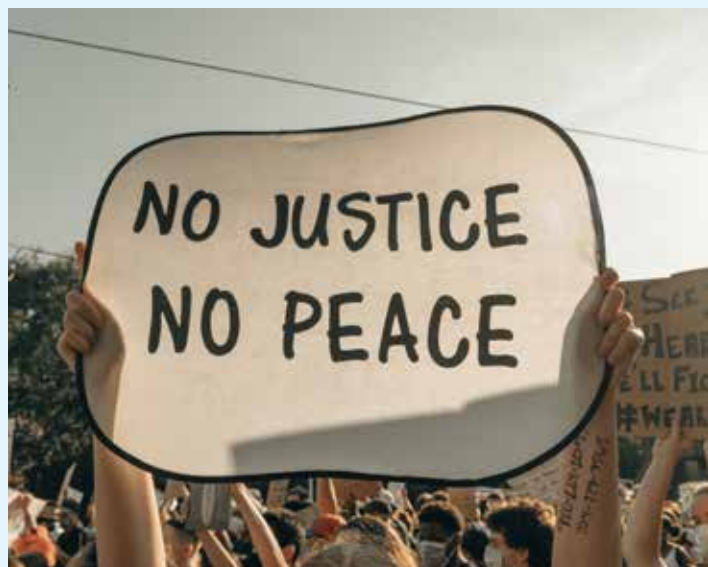

BILD Clay Banks / Unsplash

Nurten Özkoray.

TRE SNABBA MED EN IKFF-MEDLEM

Hej Nurten! Hur engagerar du dig i IKFF?

Just nu koordinerar jag en arbetsgrupp för att kartlägga vilka aktörer som tjänar på vapenexport i konfliktområden. Jag deltar också på möten om de ämnen som ligger mig varmt om hjärtat som fred, jämlikhet och nedrustning.

När fick du först höra talas om IKFF?

I Växjö när jag precis kommit till Sverige för fyra år sedan som en skribent inom ramen för ICORN, ett internationellt nätverk som ger skydd till skribenter och kulturarbetare som fördrivits från sina hemländer. Då engagerade jag mig Växjökretsen.

Varför måste IKFF finnas?

Fred, frihet och kvinnors rättigheter är breda begrepp men de har stor betydelse för vårt liv där förtryck, exploatering och lömska sätt att provocera fram och tjäna på konflikter nästintill pågår obehindrat. Civilsamhället är en viktig kraft för att motverka detta på ett fredligt men bestämt vis. IKFF:s grundläggande principer, syfte och metoder är väldigt behövt i världen vi lever i.

STUDIECIRKEL OCH FÖRELÄSNINGAR I VÄXJÖ

Allt är annorlunda detta år. Den 6 augusti ska vi uppmärksamma Hiroshimadagen till minnet av alla de som dött och lidit av bomberna i Hiroshima och Nagasaki, i motstånd mot kärnvapen och för ett kärnvapenförbud. Under hösten planeras föreläsningar och en studiecirkel.

Är du intresserad av att engagera dig? Maila till:
annika.k.stroberg@telia.com

LOKALKRETS I MALMÖ/LUND HAR FÅTT NYTT LIV!

IKFF:s lokalkrets Malmö/Lund är på uppstart! Sedan april har vi träffats online och har haft intressanta diskussioner i olika teman, bland annat om militärens roll under COVID-19. En interimstyrelse finns även på plats. Vore det intressant att gå med? Skriv ett mejl till **malmolund@ikff.se** så berättar vi mer. Sprid gärna att kretsen är igång igen så hörs och förhoppningsvis ses vi snart!

Varma hälsningar,

IKFF Malmö/Lund

Jubileumsår för jämställdheten?

Ett nytt årtionde med nya möjligheter. Året är inte slut, men det är säkert att säga att det inte blev som någon av oss tänkte. Men kan det virus som svept över världen, trots allt, leda oss framåt? Pandemin har synliggjort världens orättvisor som i ett förstoringsglas, och nu har människor runt om i världen rest sig mot rasism och polisvåld. Kan 2020 ändå bli förändringarnas år?

IKFF

BLI MEDLEM & PRENUMERERA

Som medlem i Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet får du tidningen »Fred & frihet« hem i brevlådan 3 ggr/år. Besök vår hemsida www.ikff.se för att bli medlem redan idag.